

СОЦИАЛНАТА ПЕДАГОГИКА В ГЕРМАНИЯ – СЪВРЕМЕННИ ПРОБЛЕМИ И ТЕНДЕНЦИИ

Доц. д-р Марина Пиронкова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Резюме. Статията изследва проблемите в развитието на социалната педагогика в Германия пред последните три десетилетия, като анализира особеностите и тенденциите в три насоки: социалната педагогика като наука, като професионално поле и като подготовка на специалисти. Основните социалнопедагогически теории са анализирани в контекста на общите им дескриптивни и нормативни аспекти. Изведени са проблемите на разширяващото се поле на реализация на социалната педагогика като професия и особеностите в подготовката на специалисти в обединената специалност *Sociale Arbeit*.

Ключови думи: социална педагогика; социална работа; социалнопедагогически теории; висше образование

Социалната педагогика се появява в Германия в средата на XIX в. като идея в произведенията на Карл Магер и Адолф Дистервег и е разработена на границата на XIX и XX в. като нов етап в развитието на педагогиката в системата на Паул Наторп (Reyer 2002; Winkler 2004). Развива се без прекъсване в период от близо 180 години, когато се наблюдават множество промени; изследователското и практическото ѝ поле променят своя фокус, но няма пространство в света, което да асоциираме по-силно със социалната педагогика от немското. Връзките и влиянието ѝ върху развитието на социалната педагогика в Скандинавските страни (Hämäläinen 2012), в Обединеното кралство, в Испания и Италия (Cameron, Moss 2011; Cholakova 2017) са основа за анализ и осмисляне на съвременните ѝ измерения. В България има редица исторически изследвания върху връзките и влиянието през първата половина на XX в. (Sapundzhieva 1998; Ivanova 2007), но в българската литература са малко публикациите, които разглеждат съвременната немска социална педагогика (Vladinska 1994; Nikolaeva 2015). Целта на настоящата статия е да анализира състоянието на социалната педагогика в Германия като научна област, като професионално поле и като подготовка на специалисти и да изведе главните тенденции в развитието ѝ. Основният изследователски метод е анализ на научна литература.

Социалната педагогика предизвиква и днес дискусия, която поставя пред обществото и специалистите въпроси както за теоретичното ѝ обосноваване, така и за практическото ѝ приложение. През последните двадесет години фактори като глобализацията, Болонския процес и социалната политика влияят върху развитието на науката и професиите, което се отнася и за социалната сфера, а и за свързаните с нея области като социална педагогика, социална работа, образование.

Съвременното дефиниране на социалната педагогика формира три взаимно влияещи си области: социалната педагогика като наука, като професионално поле и като подготовка на специалисти (Hämäläinen 2012). Това деление е прието и от изследователи като Rauschenbach, Frampton, Сапунджиева и е използвано като основа за анализ на състоянието и тенденциите в развитието на съвременната социална педагогика в Германия. Автори като Франц Хамбургер и Кристиан Нимайер разглеждат социалната педагогика като наука и професия, като не включват образованието на бъдещите професионалисти (Hamburger 2003; Niemeyer 2003). Проблемът за подготовката на специалисти е тясно свързан с научното осмисляне и систематизиране на социалната педагогика, както и с дефинирането на полетата на професионалната реализация, което обосновава включването му в настоящото изследване.

1. Социалната педагогика като наука

Научният статут на социалната педагогика е един от дискусийните въпроси в немските публикации, които поставят въпроса за педагогическия ѝ произход и връзката с възпитанието на деца и младежи, исторически наложена в практиката; и принадлежността ѝ към социалните науки, която се обсъжда през последните десетилетия.

„Социалната педагогика“ принадлежи към най-загадъчните изрази в педагогическия речник. В тесния смисъл на думата, тя не може да бъде описана нито като термин, нито като теоретично установена, като сигурна в своите конкретни условия; дори не може да се определи със сигурност кои факти има предвид“ (Winkler 2004, p. 903). С тези думи Михаел Винклер започва изложението си в студията за социалната педагогика в „Исторически речник на педагогиката“. Неговото изследване обхваща многообразието от подходи и школи през целия XX век, както и в последните десетилетия, които дават свои дефиниции за същността и полетата на социалната педагогика. Самият автор поддържа тезата, че понятието трябва да бъде възприемано не толкова като фактическо понятие, а по-скоро като насока към един дискурс, в който различни текстове могат да се опишат като социалнопедагогически или отнасящи се към социалнопедагогическото.

Социалната педагогика в Германия следва зададената от Клаус Моленхауер теза за единство на социалната педагогика със социалната работа, но

и на търсене на спецификата на социалнопедагогическото отношение и отграничаването от социалната помощ, социалната политика и психологическата помощ при възпитанието (Mollenhauer 1959). Може да се обобщи, че повечето автори обвързват социалната педагогика със социална подкрепа и социална работа с деца и младежи, особено с тези, които са в домове или са в риск, както и с педагогиката на ранното детство (Rauschenbach 1994; Thole, Galuske 2003; Meyer 2019).

Вернер Толе и Михаел Галуске анализират дискусията за социалната педагогика в нейните крайните оценки като „проект на столетието“ или като „случай за изхвърляне“ (Thole, Galuske 2003) и извеждат противоречията в оценките на съвременното ѝ научно обосноваване. Социалната педагогика се развива, като се отделя от разбирането за принадлежност към тясното дефиниране на педагогиката, изследваща процесите на възпитание и обучение, и като се развива към все още дифузното и разширяващо се поле на професионалната помощ, възпитание, съветване и подкрепа. Тези промени отразяват динамичните обществени процеси, които влияят и върху традиционната обща педагогика и включването в нейната проблематика на въпросите на подкрепата, превенцията, помагането и анимацията във възпитанието и обучението.

Изследователите отбелязват като основополагащ факта, че не съществува теория на социалната педагогика, че в социалнопедагогическото познание съществуват различни теории, които артикулират и осмислят въпросите за самостоятелността на индивида, за хуманизирането на обществената дейност като помощ, подкрепа и възпитание (Hamburger 2003; Dollinger, 2020). Те се базират на съответните философски и антропологични основи и могат да бъдат определени като трансцендентално-философски, духовнонаучни, марксистки ориентирани, психоаналитично ориентирани и т.н. Съвременните подходи, на които се основават, също са различни – системно-теоретичен, критично-субективен и екологично-социален, ориентиран към професията/работната позиция, ориентиран към жизнената среда, и рефлексивен подход. Дискусиите в науката и поставянето на въпроси за съответствието на познанието спрямо променящата се действителност са свидетелство за развитие. Хамбургер оценява наличието на многообразни теории и подходи като „израз на теоретична виталност“ (Hamburger 2003, p.104). Бернт Долингер е критичен към развитието на теоретичните изследвания в съвременната социална педагогика и като се аргументира със статистически данни за публикациите, заявява, че „рядко се среща съществено развитие и иновации в полето на социалнопедагогическата теория“ (Dollinger 2020, p. 12). Неговата позиция донякъде е споделена и от Магнус Фрамтън (Frampton 2022a), който отбелязва, че изразът „социална педагогика“ се среща по-рядко, но социалнопедагогическите теории, като тези на Тирш, Ото и Деве и др., запазват своята значимост.

Габриел Айхцелер и Силвия Холтхоф обобщават възгледите на авторитетни автори като Тирш, Раушенбах и Бьониш, за да дефинират социалната педагогика като социална наука, ориентирана към действието (Handlungswissenschaft). Социалните проблеми не могат да бъдат обяснени и решени на основата на една-единствена дисциплина, затова по необходимост науката, ориентирана към действието, трябва да бъде интердисциплинарна или трансдисциплинарна (Eichsteller, Halthoff 2011). Тази гледна точка не оспорва принадлежността на социалната педагогика към педагогическите науки, но изяснява връзката ѝ със социалните науки, психологията, макроикономиката, теологията и философията. Педагогическият характер на социалната педагогика се определя от влиянието върху човека и обществото с цел съответната положителна промяна в тях. Авторите подчертават и характера на социалната педагогика, като базирана на ценностната система, като ценностите биват критично изследвани и определяни в съответствие с времето и културата.

Филип Зандерман и Саша Нойман извеждат четири теории в съвременната немска социална педагогика, които „целят да опишат, анализират и обяснят „социалната педагогика“ като цяло“ (Sandermann, Neumann 2014, p. 18):

- дискурсивна теория на социалната педагогика на Михаел Винклер – социалната педагогика се разглежда като реалност, която се определя като такава само чрез дискурсивно отразяване;

- теория на lifeworld orientation на Ханс Тирш, според която социалната педагогика е преди всичко практика на дълбоко разбиране на субективните възгледи и ежедневието на клиента;

- теория на социалната педагогика като професионален начин на действие в общественния сектор на социалните услуги на Ханс-Уве Ото (или социална педагогика, ориентирана към услугите);

- теория на Х. Ото и Бернт Деве за социалната педагогика като теория и практика на социалната работа. Сърцевината на социалната педагогика е в рефлексивния диалогичен процес между професионалистите, осъществяващи социална работа, и техните клиенти – процес, който се основава на организационните структури на социалната работа като планиране, администриране и контролиране, но без да е ограничен до тях.

Тяхното изследване цели не само извеждане на различията, но и на общите характеристики на теориите в социалната педагогика, а именно наличие на дескриптивен и нормативен подход. Изследването на съществуващата практика и едновременно с това идентифициране на пътищата и подходите за подобряване и промяна на тази практика е отличителна черта на социалната педагогика (Sandermann, Neumann 2014, p. 25). Тези изводи се споделят от Магнус Фрамтон (Frampton 2022b), който вижда общите черти на рефлексивната социална педагогика, на ориентираната към услугите теория

на Х. Ото и на lifeworld orientation теорията на Тирш в тяхната насоченост към професионализиране на немската социална практика. Въпреки тенденцията за обвързване на социалната педагогика със социалната работа тя остава по-скоро философски и антропологично насочена. Действително, трябва да се отбележи, че съществуват някои емпирични социалнопедагогически изследвания, които се основават на качествените социални методи, но те все още са твърде малко (Bastian, Lochner 2019) и не оказват влияние на теоретичния характер на социалнопедагогическото познание.

2. Професионални полета

Професионалното поле на социалната педагогика се свързва традиционно с детската и младежката социална грижа и социална работа, с ранното детско развитие и предучилищната подготовка, а през последните десетилетия се установява разширяване на полето на реализация в общественото здравеопазване, помощта за хора с увреждания, подкрепа при лечение на пристрастявания, в помощта за стари хора (Rauschenbach 1994). Нови полета на социалната педагогика се формират при разширяващата се миграция и необходимостта от посрещане на предизвикателствата на интеграцията на бежанци и емигранти. Промените в модела на семейството и семейното възпитание обосновават по-голямото професионално участие на социалните педагози в детските ясли и градини, както и в разнообразните форми на извънучилищни дейности в подкрепа на личностното развитие. Въпреки критичните бележки към модела на социалната държава професионалните полета на социалната педагогика „се разширяват драматично“ (Frampton 2022a, p. 11).

Реализацията на социалните педагози и социалните работници, завършили смесената специалност Sozialpädagogik/Sozialarbeit, както и обединената Soziale Arbeit се осъществява в широката сфера на социалното дело, което не е ограничено от възрастови критерии. Към него се включват и пробационната служба, подкрепата за възрастни и бездомни. Може да се направи изводът, че без да бъде подчертан педагогическият характер на работните позиции, се формира кръг от професии, които включват социалнопедагогическа подготовка.

3. Образование

Изследователите установяват, че липсва прецизна и единна употреба на понятията социален педагог и социален работник, които се използват според контекста (Rauschenbach 1994, Meyer 2019) и се отнасят за специалисти, които работят в полето на социалната педагогика / социалната работа и са получили специализирано висше образование. В Германия през 90-те години на XX в. двата термина Sozialpädagogik/Sozialarbeit се използват като синоними, като

взаимозаменяеми и това определя програмите за обучение и специалностите във висшите училища.

Подготовката на социалните педагози и социалните работници се осъществява в специализирани висши училища (Fachhochschulen), които имат ясен фокус върху практиката (Rauschenbach, 1994; Frampton 2022a). Продължителността е шест семестъра и една година (или два семестъра) практическа подготовка¹ – отделно или интегрирано в обучението. Независимо от типа учебно заведение – държавно, църковно или частно, обучението отговаря на еднакви изисквания и абсолвентите добиват еднакви права и възможности за професионална реализация. Завършилите специалност Sozialpädagogik/Sozialarbeit получават държавно признаване на дипломите и възможност да работят във всички провинции (Rauschenbach 1994).

Социалните педагози могат да получат и университетско образование, като това става в повечето случаи в рамките на програмите по педагогика с насоченост „социална педагогика“. Най-често продължителността на подготовката е поне осем семестъра, като включва и практика, която според конкретното място продължава между два и осем месеца. Завършилите получават диплома за педагози или за социални педагози, но не и държавно признаване (Rauschenbach 1994). Това е факт, който поставя пречки пред реализацията им и води до намаляване на кандидатите за обучение. От друга страна, само в университетите се предлагат обучение в докторска степен в областта на социалната педагогика и академична кариера (Frampton 2022a), а специализираните висши училища нямат потенциал да развият аналогични програми.

Слятостта на професионалните полета на реализацията на социалните педагози и социалните работници и сходната подготовка налагат тезата за обединението на двата термина в нов – Soziale Arbeit, към края на XX век. Въпреки че се превежда като „социална работа“, специалността представлява обединение на социална педагогика и социална работа. През последните две десетилетия обучението по „Социална работа“ се осъществява в т.нар. университети по приложни науки (University of Applied Sciences). Въпреки стремежа за единство в подготовката на специалисти за педагогически и социални работни места, интеграцията се осъществява бавно и частично.

Държавната политика на признаване на дипломите оказва влияние върху числеността на студентите, които се подготвят в програмите „Социална работа“ и в университетските програми.

През последните двадесет години се наблюдава ясна тенденция на увеличаване броя на следващите обединената специалност „Социална работа“. От 14 223 през 2002/2003 г. студентите по обединената програма нарастват до 35 016 през 2012/2013 г. и до 53 258 през 2017/2018 г. (Meyer 2019).

Свидетелство за нарасналия интерес към обучение на специалисти по тази програма е разширяването на типа учебни заведения, които я предлагат: наред с обичайните църковни и държавни специализирани висши училища и университети, се предлага обучение и в частни висши училища.

Успоредно с обединената специалност „Социална работа“ продължава обучението по социална педагогика, при което обаче не се наблюдава подобно бурно увеличение на обучаваните. За учебната 2001/2002 г. 16 899 студенти следват специалността, но през следващите години броят им намалява до 6 075 през 2012/2013 г. и леко се повишава до 8117 през 2017/2018 г. (Meyer 2019).

В статистическите годишници на Федералната република професионалната област е определена като „Социално дело“ (Sozialwesen), в която са диференцирани като възможни курсове на обучение *социална работа*, *социална педагогика* и *социално дело* (Meyer 2019). Терминът Sozialarbeit вече не съществува при официалното отчитане на обучението в областта на социалното дело.

Програми по социална работа се предлагат в около 80 университета за приложни науки, както и бакалавърски и магистърски програми по социална педагогика в 15 университета, в които има и докторски програми по социална педагогика (Spatscheck, Petrie 2022).

Социална педагогика се изучава и развива в изследователските/класическите университети, които развиват и докторски програми, което дава възможност за развитие на преподавателски състав по социална педагогика и провеждане на изследвания в областта на социалната педагогика и социалната работа (Frampton 2022a, p. 9). Тази специфика подкрепя авторитета на социалната педагогика като специалност, която дава не само практическа реализация, но и научна перспектива.

Заклучение

Развитието на социалната педагогика в Германия отразява редица проблеми и тенденции, които са общи за тази научна и практическа област в по-широк, наднационален мащаб. Трудностите при дефинирането на предмета и понятията са проблем, който е характерен и за социалната педагогика в България. Връзката между социална педагогика и социална работа и неясните граници между двете теоретични и професионални области също са предизвикателство не само пред немската, но и пред българската наука. Решението за обединение на двете области в обща специалност дава противоречиви резултати и е приемано нееднозначно.

При отчитане на обществените различия и културната специфика, тенденциите в немската социална педагогика са ориентир и основа за сравнение. Сходството на изведените проблеми дава възможност за осмисляне

на идеите, теориите и професионалните полета на социалната педагогика при научните дирения у нас.

БЕЛЕЖКИ

1. Изключение прави провинция Баден-Вюртенберг, където социалните педагози и социалните работници получават образованието си в професионални академии (Berufsakademien).

ЛИТЕРАТУРА

ВЛАДИНСКА, Н. 1994. *Развитие на социалното дело и професията социален работник, социален педагог в САЩ и ФРГ*. София: Св. Климент Охридски. ISSN 0861-8291.

ИВАНОВА, Т. 2007. *Социалната педагогика в България в края на XIX век и първата половина на XX век*. Бургас: Калоянов. ISBN 954-9519-62-7.

НИКОЛАЕВА, С. 2015. *Неформално образование. Философии. Теории. Практики*. София: Св. Климент Охридски. ISBN 978-954-07-3739-3.

САПУНДЖИЕВА, К. 1998. Социалната педагогика у нас в края на XIX и началото на XX век. *Педагогика*, Т. IX, № 8 – 9, с. 108 – 122. ISSN 1314-8540.

ЧОЛАКОВА, М. 2017. Дебатът за социалната педагогика в Обединеното кралство. *Педагогика*, Т. 49, № 4, с. 507 – 519.

BASTIAN, P.; LOCHNER, B., 2019. Social pedagogical research in Germany. *Papers of Social Pedagogy*, no. 1/11, pp. 77 – 88. DOI: 10.5604/3001.0013.3103.

DOLLINGER, B. 2020. *Sozialpädagogische Theoriegeschichten*. Weinheim Basel: Beltz Juventa. ISBN 978-3-7799-6385-1.

EICHSTELLER, G.; HALTHOFF, S., 2011. Conceptual Foundations of Social Pedagogy: A Transnational Perspective from Germany. In: C. CAMERON, P. MOSS, (Eds.) *Social Pedagogy and Working with Children and Young People*, pp. 33 – 52. London and Philadelphia: Jessica Kingsey Publishers. ISBN 978-1-84905-119-4.

FRAMPTON, M. 2022a. German social pedagogy and social work: the academic discourses mapping a changing historical relationship. *International Journal of Social Pedagogy*, vol. 11, no. 1, pp. 1 – 14. DOI: <https://doi.org/10.14324/111.444.ijsp.2022.v11.x.004>.

FRAMPTON, M. 2022b. The spirit of social pedagogy: the alternative theory base of German child welfare. *Critical and Radical Social Work*, vol. XX, no. XX, pp. 1 – 17. DOI: 10.1332/204986021X16699797477718.

HÄMÄLÄINEN, J. 2012. Social Pedagogy in Finland. *Kriminologija I socijalna integracija*. vol. 20, no. 1, pp. 95– 104.

HAMBURGER, F. 2003. *Einführung in die Sozialpädagogik*. Stuttgart: Kohlhammer. ISBN 978-3-17-016957-9.

MEYER, N., 2019. Neue Unterschiede statt neuer Einigkeit. *Sozial extra*, vol. 43, no. 4, pp. 281 – 286. Availabl from: <https://doi.org/10.1007/s12054-019-00194-1>ISSN 0931-279X.

NIEMEYER, C. 2003. *Sozialpädagogik als Wissenschaft und Profession: Grundlagen, Kontroversen, Perspektiven*. Weinheim; München: Juventa. ISBN 978-3-7799-1702-1.

RAUSCHENBACH, T., 1994. Sozialpädagogik/Sociale Arbeit: Ausbildung und Beruf. In: STUMMER, F. (Ed.) *Lexikon der Sozialpädagogik und der Sozialarbeit*, pp. 468 – 473. München: Oldenbourg. ISBN 978-3-486-21760-5.

REYER, J. 2002. *Kleine Geschichte der Sozialpädagogik. Individuum und Gemeinschaft in der Pädagogik der Moderne*. Baltmannsweiler: Schneider Verlag. ISBN 3-89676-432-2.

SANDERMANN, P.; NEUMANN, S., 2014. On Multifaceted Commonality: Theories of Social Pedagogy in Germany. *International Journal of Social Pedagogy*, vol. 3, no. 1, pp. 15 – 29. ISSN: 2051-5804.

SPATSCHEK, C.; PETRIE, P., 2022. Little signs, local seeds, learning and development: an interview on social pedagogy in the UK and Germany. *International Journal of Social Pedagogy*, vol. 11, no. 1. DOI:10.14324/111.444.ijsp.2022.v11.x.008.

THOLE, W.; GALUSKE, M. 2003 Sozialpädagogik – “Jahrhundertprojekt” oder “Entsorgungfall”. *Zeitschrift für Pädagogik*, vol. 49, no. 6, pp. 885 – 902.

WINKLER, M., 2004. Sozialpädagogik. In: D. BENNER, J. OELKERS, (Eds.) *Historisches Wörterbuch der Pädagogik*, pp. 903 – 928. Weinheim und Basel: Beltz Verlag ISBN 978-3-407-83153-6.

REFERENCES

BASTIAN, P.; LOCHNER, B., 2019. Social pedagogical research in Germany. *Papers of Social Pedagogy*, no. 1/11, pp. 77 – 88. DOI: 10.5604/3001.0013.3103.

CHOLAKOVA, M. 2017. Debatat za sotsialnata pedagogika v Obedinenoto kralstvo. *Pedagogika- Pedagogy*, vol. 49, no. 4, pp. 507 – 519.

DOLLINGER, B. 2020. *Sozialpädagogische Theoriegeschichten*. Weinheim Basel: Beltz Juventa. ISBN 978-3-7799-6385-1.

EICHSTELLER, G.; HALTHOFF, S., 2011. Conceptual Foundations of Social Pedagogy: A Transnational Perspective from Germany. In: C. CAMERON, P. MOSS, (Eds.) *Social Pedagogy and Working with Children and Young People*, pp. 33 – 52. London and Philadelphia: Jessica Kingsey Publishers. ISBN 978-1-84905-119-4.

FRAMPTON, M. 2022a. German social pedagogy and social work: the academic discourses mapping a changing historical relationship. *International Journal of Social Pedagogy*, vol. 11, no. 1, pp. 1 – 14. DOI: <https://doi.org/10.14324/111.444.ijsp.2022.v11.x.004>.

FRAMPTON, M. 2022b. The spirit of social pedagogy: the alternative theory base of German child welfare. *Critical and Radical Social Work*, vol. XX, no. XX, pp. 1 – 17. DOI: 10.1332/204986021X16699797477718.

HÄMÄLÄINEN, J. 2012. Social Pedagogy in Finland. *Kriminologija I socijalna integracija*. vol. 20, no. 1, pp. 95 – 104.

HAMBURGER, F. 2003. *Einführung in die Sozialpädagogik*. Stuttgart: Kohlhammer. ISBN 978-3-17-016957-9.

IVANOVA, T. 2007. *Sotsialnata pedagogika v Bulgaria v kraya na XIX vek i parvata polovina na XX vek*. Burgas: IK Kaloyanov [in Bulgarian]. ISBN 954-9519-62-7.

MEYER, N., 2019. Neue Unterschiede statt neuer Einigkeit. *Sozial extra*, vol. 43, no. 4, pp. 281 – 286. Available from: <https://doi.org/10.1007/s12054-019-00194-1> ISSN 0931-279X.

NIKOLAEVA, S. 2015. *Neformalno obrazovanie. Filosofii. Teorii. Praktiki*. Sofia: Sv. Kliment Ohridski [in Bulgarian] ISBN 978-954-07-3739-3.

NIEMEYER, C. 2003. *Sozialpädagogik als Wissenschaft und Profession: Grundlagen, Kontroversen, Perspektiven*. Weinheim; München: Juventa. ISBN 978-3-7799-1702-1

RAUSCHENBACH, T., 1994. Sozialpädagogik/Sociale Arbeit: Ausbildung und Beruf. In: STUMMER, F. (Ed.) *Lexikon der Sozialpädagogik und der Sozialarbeit*, pp. 468 – 473. München: Oldenbourg. ISBN 978-3-486-21760-5.

REYER, J. 2002. *Kleine Geschichte der Sozialpädagogik. Individuum und Gemeinschaft in der Pädagogik der Moderne*. Baltmannsweiler: Schneider Verlag. ISBN 3-89676-432-2.

SANDERMANN, P.; NEUMANN, S., 2014. On Multifaceted Commonality: Theories of Social Pedagogy in Germany. *International Journal of Social Pedagogy*, vol. 3, no. 1, pp. 15 – 29. ISSN: 2051-5804.

SPATSCHEK, C.; PETRIE, P., 2022. Little signs, local seeds, learning and development: an interview on social pedagogy in the UK

and Germany. *International Journal of Social Pedagogy*, vol. 11, no. 1. DOI:10.14324/111.444.ijsp.2022.v11.x.008.

THOLE, W.; GALUSKE, M. 2003 Sozialpädagogik – “Jahrhundertprojekt” oder “Entsorgungsfall”. *Zeitschrift für Pädagogik*, vol. 49, no. 6, pp. 885 – 902.

VLADINSKA, N. 1994. *Razvitie na sotsialното delo i profesiyata sotsialen rabotnik, sotsialen pedagog v SASHT i FRG*. Sofia: Sv. Kliment Ohridski. ISSN 0861-8291.

WINKLER, M., 2004. Sozialpädagogik. In: D. BENNER, J. OELKERS, (Eds.) *Historisches Wörterbuch der Pädagogik*, pp. 903 – 928. Weinheim und Basel: Beltz Verlag ISBN 978-3-407-83153-6.

SOCIAL PEDAGOGY IN GERMANY – CONTEMPORARY PROBLEMS AND TRENDS

Abstract. This article explores the problems in the development of social pedagogy in Germany over the last three decades, analysing the features and trends in three directions: social pedagogy as a science, as a professional field and as the training of professionals. The main social pedagogical theories are analysed in the context of their common descriptive and normative aspects. The problems of the expanding field of realization of social pedagogy as a profession and the peculiarities in the training of specialists in the united specialty *Sociale Arbeit* are highlighted.

Keywords: social pedagogy; social work; social pedagogical theories; higher education

✉ **Dr. Marina Pironkova, Assoc. Prof.**

ORCID iD: 0000-0002-3732-7037

WoS Researcher ID: AAD-7645-2021

Sofia University

Sofia, Bulgaria

E-mail: m.pironkova@fppse.uni-sofia.bg